

Крива Н.,

здобувач вищої освіти ННІ №3 НАВС

Науковий керівник: доцент кафедри конституційного права та прав людини, кандидат юридичних наук, доцент **Козодой Леонід**

ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ АБСЕНТЕЇЗМУ ЯК ФОРМИ ПОВЕДІНКИ ВИБОРЦІВ В УКРАЇНІ

Народ як носій суверенітету і єдине джерело влади в Україні має безумовне і пріоритетне право на її безпосереднє здійснення. Це право є природним правом. Відповідно до статті 69 Конституції України «Народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії» [1. Ст.141].

Відповідно важливу роль у демократичних країнах відіграє участь громадян у формуванні органів державної влади і місцевого самоврядування шляхом виборів. Статистика участі громадян України у виборах свідчить, що наразі, відбувається постійне зниження рівня електоральної участі. Наприклад, у референдумі 1991 року участь у виборах брало 84% виборців, парламентських виборах 1998 року – 70,6 %, Президентських виборах 1999 року – 74,9 % , Президентських виборах 2010 року – 68,9%, 2014 року - 59,5%, 2019 року – 63% .

Під абсентеїзмом розуміють «байдуже ставлення громадян до реалізації своїх політичних прав та обов'язків, яке проявляється, в першу чергу, у формі ухиляння від участі у голосуванні на виборах» [2, с. 5].

Абсентеїзм визначають ще як відбиття прагнення людей відсторонитися від політики, в якій частина з них вбачає марнославне й амбіційне змагання групових і егоїстичних інтересів. На думку М. Рокара, в сучасному суспільстві, в якому вплив релігії вельми послабився, усе трагічне і священне пов'язують з політикою. Коли ж вона не виправдовує їх сподівань, у ній розчаровуються, і як один із наслідків – абсентеїзм [3].

Усі чинники, які визначають рівень абсентеїзму, можна поділити на чотири групи:

1) суб'єктивні — фактори, які є характеристиками самих виборців і визначають рівень їхньої політичної участі (демографічні і ментально-психологічні). До демографічних факторів абсентеїзму належать вік, стать, місце проживання, рівень доходів та соціальний статус. До ментально-психологічних факторів абсентеїзму належать освіта та рівень політичної культури;

2) об'єктивні — фактори, які характеризують ситуацію в країні загалом, і виборчий процес, зокрема. Включають соціальні, економічні та політичні (фактори, що характеризують стан політики у державі загалом; фактори, що характеризують особливості самого виборчого процесу; технічні фактори);

3) кон'юнктурні — фактори, які складаються під впливом збігу обставин (погода, сезонні роботи, сімейні справи);

4) ініціативні — фактори, які є результатом впливу на виборців інших суб'єктів виборчого процесу (заклики бойкотування виборів, тиск, залякування виборців мобілізація електорату та ін.).

Виходячи з трактування абсентеїзму як типу політичної поведінки, можна виділяти активний і пасивний абсентеїзм. Для пасивного абсентеїзму характерною є неучасть громадян у виборах як наслідок відсутності зацікавленості політикою, як результат не сформованості політичних уподобань. На відміну від цього, активний абсентеїзм передбачає неучасть громадян у виборах як висловлення своєї політичної позиції. Іншими словами, абсентеїзм може проявлятися у формі конформізму або ж у формі бойкоту. При певних обставинах бойкот може перерости у таку крайню форму як екстремізм.

Політичний процес у державі з ознаками абсентеїзму визначається застоєм, корупцією, домінуванням еліт, які мають малу підтримку населення. Однією з характеристик такого типу держави є низький рівень політичної участі в період між виборами. Вибори дають непевні результати, тому мають низьку легітимність [4]. Статистика свідчить, що починаючи з 2006 року кількість абсентеїстів зростає. Такий ріст пояснюється великою розчарованістю людей у владі. Громадяни хотіли бачити політичні, економічні, соціальні зміни.

Отже, можемо підсумувати, що рівень явки на вибори та референдуми залежить від рівня довіри громадян до влади, віри громадян в можливість впливати на владу, типу політичної системи, відчуження власних політичних цінностей і потреб їх задоволення. Підвищення рівня абсентеїзму є проявом серйозної кризи легітимності влади. Нажаль таке явище характерне для України. На нашу думку, рівень абсентеїзму можна зменшити якісно відновивши довіру народу до виборних владних структур, вживаючи конкретні демократично-правові заходи на загальнодержавному рівні.

Список використаних джерел

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Бушенева Ю. И. Абсентеизм как фактор избирательного процесса в современной России : дисс. канд. полит. наук: 23.00.01 / Бушенева Юлия Ивановна. — Спб, 2007. — 180 с. 2. Галкин А. А. О сенсации которая не состоялась /А. А. Галкин // Полис. — 2004. — №1. — С. 6-9
3. Абсентеїзм і його причини [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://www.referaty.com.ua/ukr/details/2086/>
4. 3. Мацієвський Ю. Між авторитаризмом і демократією: політичний режим після „помаранчевої революції” [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=63&c=1399>